

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 2 mars 1916 kl. 4,30 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför.

Närvarande: herrar Petersson i Lidingö villastad, Söderbergh, Gezelius, Rogberg, Dahl, Hult, von Sydow, Köhlin*), Lindley i Stockholm*), Schotte, Lindqvist i Stockholm*), Pettersson i Bjälbo, Persson i Norrköping, Gustafsson i Örebro, Igel och Lindley i Söderhamn*).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion nr 173, hade herr Nilsson i Linnås med instämmanden av herrar Jonsson i Hökhult, Gabrielsson, Johanson i Huskvarna och Räf hemställt,

»att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i syfte, att ändring må kunna ske i lagen om indragning till statsverket av prästerskapets tionde samt om ersättning därför den 9 december 1910 för erhållande av jämnare grund för skattskyldigheten under däri stadgad övergångstid; ävensom att Kungl. Maj:t därefter må för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda».

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 9 saml. 10 häft. (Nr 15.)

Motionärens
motivering.

Till stöd för sin ifrågavarande hemställan har motionären anført:

Enligt lag om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför den 9 december 1910 skall, på sätt lagen föreskriver, på grund av under tilländalupna regleringsperiod gällande löneresolution, för varje pastorat utgående tionde och avgifter under en övergångstid av tjugo år från regleringsperiodens slut indragas till statsverket. I praktiken kommer detta att ställa sig så, att sedan den nya regleringen inom ett visst pastorat trätt i kraft, kommer den egentliga prästlönen att utgå med högst sex öre per fyrk, men dessutom skall under tjugo år utbetalas en ersättning till statsverket för de indragna avgifterna, vilken kommer att utgöra under de första tio åren omkring 60 %, under följande fem år 40 % och de sista fem åren 20 % av den förut utgående prästlönen.

Under den regleringsperiod, som nu nalkas sitt slut, har prästlönen i olika pastorat utgått efter synnerligen olika grunder, beroende på olika förhållanden vid periodens början. Såsom exempel på en sådan reglering följer i form av bilaga till motionen en avskrift av löneresolutionen för Långaryds pastorat i Jönköpings län. Av densamma framgår, att lönen till prästerskapet skulle bland annat utgå »för utjordar, frälseräntor, kvarnar och annan fastighet årligen med en femtedels procent av nästföregående års bevillningstaxeringsvärde», samt att »en var, som äger beskattningsbar inkomst av kapital eller arbete, betalar likaledes en femtedels procent av nästföregående årets till allmän bevillning uppskattade inkomst». Denna beräkningsgrund verkar så, att t. ex. en person, som har ett hus, som är taxerat till 5,000 kronor, får erlægga lika stor prästlön som en granne, vilken under året åtnjutit en *kontant inkomst* med samma belopp, och detta oavsett om skuld finnes å huset eller icke. Ett annat exempel: En industriell anläggning är taxerad till 100,000 kronor men drives med förlust; på platsen finnes en enskild person, som åtnjuter 100,000 kronor i kontant inkomst, men båda få betala lika prästlön.

Under den nu snart tilländagångna regleringsperioden har man visserligen varit missbelåten med grunden för prästerskapets avlöning i allmänhet och ej minst i denna del, ehuru detta egentligen varit en följd av den fortgående utvecklingen. Man har dock trott, att rättelse kom att ske vid löneperiodens slut. I denna tro mottogs också den nya löne regleringen med stor tillfredsställelse, men allt efter som den kommer i tillämpning och erfarenhet vinnes om detta övergångsstadgande, blir säkerligen stämningen en helt annan i de pastorat, där lönen utgår efter liknande

grund. Att en ändring i detta förhållande bör genomföras är väl ganska uppenbart.

Detta skattesystem verkar också synnerligen ojämnt emellan de olika pastoraten, beroende dels på att synnerligen olika principer tillämpats vid löneresolutionernas upprättande och dels därpå att skatteobjekten t. o. m. i mycket närliggande orter förete stor olikhet. Med anledning härav bör även i detta avseende en utjämning ske.

Jag inser, att stora ekonomiska svårigheter möta, då det gäller att nu göra en ändring i denna lag, men å andra sidan får man ej förbise, att krafvet på en sådan förr eller senare ganska allmänt och med stor kraft kommer att göra sig gällande. Under sådant förhållande anser jag det vara välbetänkt, att riksdagen redan nu bringar frågan under Kungl. Maj:ts prövning.

Till närmare belysning av den fråga, som genom motionen bragts under riksdagens bedömande, får utskottet hänvisa till följande P. M. jämte därvid fogad tablå, som på begäran ställts till utskottets förfogande av en av de sakkunniga för fortsatt beredande av frågan om prästerskapets löneförmåner, hofrättsrådet K. J. Ekman.

P. M. av hov-
rättsrådet
K. J. Ekman.

P. M.

Enligt de hittills gällande, på grundvalen av nådiga förordningen angående allmänt ordnande av prästerskapets inkomster den 11 juli 1862 upprättade löne-regleringarna för prästerskapet i de särskilda pastoraten skola till prästerskapet under växlande former utgöras avgifter dels av jordbruksfastighet, motsvarande den av ålder stadgade tionden, dels av annan fastighet, såsom utjordar, frälseräntor, kvarnar, lägenheter m. m., dels av alla som skatta för inkomst af kapital eller arbete, dels ock i allmänhet av personer i olika ställningar. Den nu gällande lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 upptager icke längre dessa växlande avgiftstitlar utan innehåller, att i gäldandet af de församlingsavgifter — faktiskt begränsade till högst 6 öre för varje helt eller påbörjat tiotal kronor af hela det beskattningsbara inkomstbeloppet inom pastoratet (= 6 öre pr gammal fyrk) — vilka, jämte boställsarrenden och övriga fasta avlöningstillgångar, erfordras till bestridande av prästerskapets avlöning, skola alla de, vilka inom pastoratet erlægga kommunalutskylder, deltaga efter de för sådana utskylders utgörande i allmänhet stadgade grunder.

Så snart löne-reglering, fastställd i enlighet med bestämmelserna i lagen den 9 december 1910, träder i kraft inom ett pastorat, upphöra de äldre avgifterna att utgå, dock med den inskränkning, att tionden och alla andra avgifter av *fast egendom* icke omedelbart bortfalla utan under loppet av 20 år avskrivs

sålunda, att av dessa avgifter till statsverket årligen erläggas under de första 10 åren 60 %, under därpå följande 5 år 40 % och under de sista 5 åren 20 %, varefter från och med det tjuguförsta året återstoden eftergives.

Under den nämnda övergångstiden erläggas sålunda inom ett pastorat, där ny lönereglering trätt i tillämpning, dels av alla skattskyldiga de i löneregleringslagen den 9 december 1910 föreskrivna församlingsavgifterna, faktiskt begränsade till ett belopp av 6 öre per gammal fyrk, dels dessutom av dem, som enligt förut gällande lönereglering varit skyldiga att betala avgift av *jordbruksfastighet* eller av *annan fastighet* 60, resp. 40 och 20 procent av dessa senare avgifter. De avgifter åter, som enligt den äldre lagstiftningen utgjordes för inkomst av kapital eller arbete, liksom ock alla personella avgifter bortfalla omedelbart vid den nya ordningens inträdande. Den av motionären uppdragna jämförelsen mellan den enligt äldre lagstiftning bestående skattskyldigheten för å ena sidan fast egendom och å andra sidan inkomst av kapital eller arbete äger följaktligen icke någon tillämplighet sedan ny lönereglering trätt i kraft inom pastoratet.

Vad beträffar de avgiftspliktiga fastigheterna, så kvarstår under övergångstiden givetvis en viss ojämnhet i avgiftsskyldighet, ehuru med en i förhållande till avskrivningens fortgång alltjämt minskad tyngd. Och, såsom motionären framhållit, gör sig denna ojämnhet märkbar icke allenast mellan olika slag av fastigheter inom ett och samma pastorat utan även mellan olika pastorat och olika orter i förhållande till varandra. Med anledning härav yrkades också vid 1910 års riksdag i en inom Andra kammaren väckt motion nr 252, att avskrivningen av tionden (och övriga därmed jämförliga avgifter av fast egendom) skulle äga rum för varje pastorat året näst efter det, med vars utgång den på grund av förordningen den 11 juli 1862 fastställda lönereglering för prästerskapet i pastoratet upphörde att gälla, med skyldighet för statsverket att till kyrkofonden inbetala motsvarande belopp.

Härmed skulle de i nu förevarande motion överklagade olägenheterna i beskattningshänseende hava blivit omedelbart avhjälpta. Det särskilda utskott, som vid 1910 års riksdag till förberedande behandling förehade den då väckta motionen, erinrade emellertid — i likhet med vad med anledning av en liknande motion redan år 1909 anmärkts — att statsverkets kostnad för tiondeavgifternas avskrivning och den därmed förbundna skyldigheten att ersätta förlusten av samma avgifter skulle, i händelse av bifall till motionen, belöpa sig till 35,081,575 kronor mer än om det av Kungl. Maj:t föreslagna förfarandet med en tjuguarig avskrivningsperiod iakttoges utan några jämkningar; och ehuru genom ett bifall till motionen den eftersträfvade likställigheten i avseende å jordbeskattningen uppenbarligen skulle i hög grad främjas, och dessutom besväret med uppbörd och redovisning av de, efter indragningen, till avskrivning successivt förfallande tiondeavgifterna kunde undvikas, fann utskottet sig likväl med hänsyn till statens finanser nödsakat att vägra motionen sitt understöd.

Att, såsom i nu förevarande motion föreslagits, söka, med bibehållande av tanken på de ifrågavarande äldre fastighetsavgifternas successiva avskrivning, åstadkomma en jämnare grund för deras utgörande under övergångstiden, lär möta oöverstigliga hinder, då därför skulle förutsättas en helt ny, allenast för

nämnda tidsperiod gällande lagstiftning byggd på grunder, som skulle avvika från såväl de i förordningen den 11 juli 1862 som de i löneregringslagen den 9 december 1910 tillämpade grunderna för ifrågavarande skattskyldighet.

Rörande verkningarna av nu gällande bestämmelser i det av motionären omnämnda Långaryds och Färgaryds församlingars pastorat hänvisas till bifogade tablå.

K. J. Ekman.

Tablå.

Ny löneroglering för Långaryds och Färgaryds pastorat träder i kraft den 1 maj 1916. I pastoratet ha förut varit anställda kyrkoherde och komminister. Efter nämnda dag tillkommer ytterligare en komminister.

Den beskattningsbara inkomsten inom pastoratet var år 1912 (det sista år för vilket officiella uppgifter finnas):

Av jordbruksfastighet.....	kr. 153,480 = fyrk 15,348
» annan fastighet.	» 145,615 = » 14,561
» kapital och arbete	» 401,690 = » 40,169
	<hr/>
	S:a kr. 700,785 = fyrk 70,078

Under förutsättning att 1912 års fyrktal förbleve oförändrat under hela avskrivningsperioden (vilket ju i själva verket icke är händelsen, men här antages i brist på andra tillgängliga siffror), skulle betalningsskyldigheten till prästerskapets avlöning gestalta sig på följande sätt:

A) Enligt äldre löneroglering gällande för tiden intill den 1 maj 1916:

Tionde av jordbruksfastighet.....	kr. 3,118: —
Avgifter av annan fastighet $\frac{1}{5}$ % av taxeringsvärdet...	» 5,824: —
» » kapital och arbete $\frac{1}{5}$ % av uppskattad inkomst	» 803: —
	<hr/>
	S:a kr. 9,745: —

vartill komma smärre personella avgifter till växlande belopp.

B) Under avskrivningsperiodens första 10 år:

Av jordbruksfastighet:	
6 öre per fyrk	kr. 920: —
60 % av kr. 3,118.....	» 1,860: —
	kr. 2,780: —
Av annan fastighet:	
6 öre per fyrk	kr. 874: —
60 % av kr. 5,824	» 3,480: —
	» 4,354: —
Av kapital och arbete:	
6 öre per fyrk	» 2,410: —
	<hr/>
	S:a kr. 9,544: —

C) Under följande 5 år:

Av jordbruksfastighet:			
6 öre per fyrk	kr.	920:—	
40 % av kr. 3,118.....	»	1,240:—	kr. 2,160:—
Av annan fastighet:			
6 öre per fyrk	kr.	874:—	
40 % av kr. 5,824.....	»	2,320:—	» 3,194:—
Av kapital och arbete:			
6 öre per fyrk	»	2,410:—	
			S:a kr. 7,764:—

D) Under de sista 5 åren:

Av jordbruksfastighet:			
6 öre per fyrk	kr.	920:—	
20 % av kr. 3,118.....	»	620:—	kr. 1,540:—
Av annan fastighet:			
6 öre per fyrk	kr.	874:—	
20 % av kr. 5,824.....	»	1,160:—	» 2,034:—
Av kapital och arbete:			
6 öre per fyrk.....	»	2,410:—	
			S:a kr. 5,984:—

E) Sedan avskrivningen slutförts:

Av jordbruksfastighet:			
6 öre per fyrk.....	kr.	920:—	
Av annan fastighet:			
6 öre per fyrk.....	»	874:—	
Av kapital och arbete:			
6 öre per fyrk.....	»	2,410:—	
			S:a kr. 4,204:—

Ann.: Utöver de enligt den nya lagstiftningen stadgade församlingsavgifterna kr. 4,204:—, jämte arrenden m. m. till belopp av omkr. 1,500:—, kommer att till de nya lönernas bestridande från kyrkofonden utgå ett årligt belopp av omkr. 6,000.

Utskottets
yttrande.

På sätt i hovrättsrådet Ekmans P. M. erinrats, har det vid genomförandet av 1910 års prästlönereglering funnits ur statsfinansiell synpunkt icke vara möjligt att på en gång borttaga de enligt äldre lagstiftning av fast egendom utgående avgifter till prästerskapets avlöning utan har man

måst i avseende på dessa stanna vid en successivt fortgående avskrivning. Till grund för denna avskrivning ha lagts de avgifter av fast egendom, som vid tiden närmast före avskrivningens början utgå enligt då gällande lönekonventioner, beräknade på sätt i lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt ersättning därför närmare bestämmer. Att på sätt motionären torde hava åsyftat i fråga om de sålunda under övergångstiden utgående avgifterna göra sådan ändring, att grunden för deras utgörande skulle bliva en annan än den nu fastslagna, är uppenbarligen icke möjligt utan att uppriva de grunder, varå 1910 års prästlönerreglering är byggd, och motionären har icke heller ens antytt, huru den av honom påyrkade utjämningen skulle kunna vinnas. Vad särskilt angår det av motionären exempelvis åberopade pastoratet, visar den vid promemorian fogade tablån, att de avgifter till prästerskapets avlöning, som skola utgå av fast egendom inom pastoratet, antagligen komma att redan vid den nya lönerregleringens början och även med inberäkning av vad som skall utgöras till följd av övergångsstadgandet understiga vad som enligt äldre lönekonvention skolat av samma fasta egendom utgöras, för att sedan i mån av avskrivningens fortgång ytterligare sjunka. Att den sålunda skeende nedsättningen kommer fastighetsägarna tillgodo efter de grunder, som fastslagits i förut gällande löneregleringsresolution, lär vara lika naturligt som billigt.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att herr Nilssons ifrågavarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 mars 1916.

På lagutskottets vägnar:

ALBERT PETERSSON
